

1-24

1332

14
5

اداره دره : — آئونه لری کچن
نسخه ایله یعنی ۹ نجی جلدك ختامیه
بیتمکده اولان آئونه لریمزك وقت کچیر-
مکسزین آئونه لرینی یگیلتمه لرینی رجالیبدوز.

تورک یوردی

ناشری : تورک یوردی
مدیری : آق چوره اوغلی یوسف

یل ۱۳۳۲ صای ۱ ۱۰ مارت ۱۳۳۲ ییل ۵ جلد ۱۰ صای ۱۰۵

تورک یوردی

تورک لک فائده سنه جالیشیر اون بش کونده بر جیقار
۱۰ مارت ۱۳۴۲ ییل ۵ - جلد ۱۰ - صافی ۱

اداره دن

محترم قارء لریمزه

تگریه بیک شکر اولسون ، « تورک یوردی » بو صایسیله ، ۱۰ نجی جلدینه کیریور .
تگرینک یاردیمنه کوومنه رک ، بوجلدی ده کسنتییه اوغراقمق سزین وقارء لریمزه المزدن کلدیکی قدر فائده لی
اوله رق ، کچیره جگمزی امید ایدیورز . کاغد وایش ، اسکيسنه نسبة بک چوق بهالندیفی حالده ، « یورده ک
فیئاتی دکیشدیرمدیکمزدن باشقه ، بو صاییدن اعتباراً یازی مقدارینی چوغالتیق ایچون صحیفه لرک کنار
آچیق لرینی اکیلتوب سطرلرینی اوزاتمه یه بیله قرار ویردک . بوکا قارشى محترم قارء لریمزدن وبوتون
تورکچیلردن بر رجایه حقمنز واردر ، ظن ایدرر : « آبونه لریمزک و پراکنده صائیشمیزک آرتمه سنه
لطفاً یاردیم ایدیگز ! »

کین ییل

سیاست وعسکرلک ییلى

سیاست و حرب بین الدول تحدرت ایدن مسائلک حله مخصوص واسطه لردر . اوکجه دها آز مصرف
وقدا کارلغی موجب سیاسته ، سیاست عاجز قالدینی زمان حربیه مراجعت اولنور . صرف سیاستله
حلی ممکن مسائلده حربیه توسل ، سیاستده عدم کیامت اولدیغنه دلالت ایدر . لیکن بعض مسئله لرده
واردرکه ماهیتی اقتضای مطلقاً حرب ایله حل اولنور . بو نوع مسائلک باشنده ، حلندن بر دولتک
حیاتی و مماتی چیقہ بیله جک مسائل کلیر . هیچ بر دولت اعظمی فدا کارلغی یاپوب نفسی مدافعه
ایتمک سزین اولدیریلیمیه ، پارچالانیمیه راضی اولماز . بشریتک کندینه وضع ایتمدیکی قواعد اخلاقیه
جین فردلری محقر کورور . تاریختک جین هیئات اجتماعیه لره حقارتی بلکه اوندن فضله در . قرانک
صوک کونلرینی او قورکن حرمت و محبتیزک ، نسبتیز بر حربیه کوروب بوش یره ضایعانه اوغرامامق ،
روسارله اوبوشوب روس حمایه سنی قبول ایتمک ایستین یاشلی باشلی ، عقلی اوسلو زنکین تجار
صفتنه دکل ، صوک دمه قدر چارپیشان ، بر آووج قانجه یه قدر ثبات ایدن ، صکره ده تسلیم اولمق سزین
یارملی برملی محاصره صفلرینی یارارق قریم یولنی طوته بیلن وبویله جه تورک لکک قهرمانلق غممه سنی ،
قرانک استقلال مغویسی یاشاتان یادکارخان ایله فدا کار یولداش لرینه توجه ایتمدیکی طویوروز .
فردک قورققلغی ، فرد حیاتک دوامنه ، جمعیتک قورققلغی ، دولت حیاتک دوامنه مانع اولدیغندن
درکه اخلاق شخصی و سیاسی ، حتی شعور سز بر حالده بیله فرد و جمعیت بونلری مقدوح بولور .
دولت عثمانیه ، ایتالیا حربندن ، بالقان حربلرندن صوکره جهان جنکهنده اشتراک محبور ایدی .

بوجبوریتک دلائل تاریخیه و سیاسیه سنی، کچن سنه نك اجمالده تفصیل ایله مشدك [۱]. حرب اوزماندنیری عثمانیلره بک چوق فدا کارلق یوکلتمش اولمقله برابر، حربی اعلان وادامه ایدنلرک مصیب وحق حرکتلرینه قاعتمز اصلا متزلزل اولمامشدر؛ قسماً دولت عثمانیه نك تقسیمى مقصدیله ایدیلن بو حریده دولتمرك بيطرف قلمه سى، یاخود تقسیمى ایسته ینلر طرفنده بولمیه سى البته محالدى ...

حرب ایدیلیرکن، سیاستک وظیفه سى اکیسلیر؛ طویلر قورقج قهقهه لرله قونوشورکن، دیپلوماتلرک اینجه و ظریف سسلری آرایشیدیلر. حرب سنه لرینک تاریخنده مناسبات دیپلوماتیقه فصلی بالقبه مختصردر. مع مافیله دیپلوماسی بوسبتون بوش طورماز. کچن سنه عثمانی سیاست خارجه سنك اك مهم ایشی، بولغارستانک، عثمانی متفقلریله یعنی آلمانیا و اوستریا - مجارستانله مشترکاً حربیه کیرمه سى، بعض فدا کارلقلره بیلله قاتلانهرق، تسهیل ایتک اولدی. بولغارستانک آوروپای مرکزی هیئت متفقنه التحاق، صربستان و قره طاغک متفقلریمز طرفندن استیلا سى، لین - ویانه - استانبول دیمیر یولینک آچیلما سى، وحقى بر درجه یه قدر انکلیز و فرانسزلرک چناق قلده عرضلرنده موفقیتسزلکارى تسریع وتأمین ایتدی. عثمانی خارجه نظرلرینک کچن ییل ایچنده بولغارستان حکومتیله عقد ایتدیکی مقالهلری تنقید، آحق و ضعیف واحوالی این تعیین ایدمه مکدن نشأت ابدیه ییلیردی. عثمانی مجلس مبعونانی بو خطایه دوشمده ی.

دولت عثمانیه ایله مخاصم دولتلر آرمه سنده، مهم هیچ بر مسئله سیاسیه نك کچن سنه طرفنده بالواسطه موضوع بحث و مذاکره اولدیغى ظن ایتیمورز. آبلوقه امورینه، سفارت و شهیدرخانه مأمورلرینه، اسرا و تبعه ایشلرینه دائر تحوت ایدن اوافق قفک مسئله لر ایسه بویله مختصر بر اجمالده بر طوتاما ز. - متفق دولتلرله قایتولاسیونلرک العاسی اوزرینه تکون ایدن وضیعت جدیدنك اقتصادی و عدلی ساحه لرده تنظیمی ایچون بعض مکالماته کیرشلمش اوله یسلیر. فقط نتایج هنوز اعلان اولنمادیغندن، خارجه نظرلرینک مسائل معینه ده تعقیب ایتدیکی غایه لرک نلردن عبارت اولدیغى کسدرمه یز. فقط عمومیتله دیه ییلیرز که قایتولاسیونلری قالدیران بر حکومت، بوتون مناسباتنده دولت عثمانیه نك سیاسی و اقتصادی استقلال و منافعی صوک درجه کوزتمه یی اس لاساس اوله رق قبول ایتش اوله جقدر.

کچن سنه عثمانی سیاست عمومیه سنك بویوک غایه سى، باشلانیلان بویوک حربی موفقیتله ختامه ایردیرمکدی. عثمانی هیئت اجتماعیه سى بو غایه یی تماماً قبول ایدرک، بدنی، مالی، فکری علمی بوتون قوای زنده سنى ممنونیت و هیجانله اوکا وصوله صرف ایتدی. وطنک بقا و سلامتی ایچون عثمانیلر وطن محرابنده هر شیلرینی، سوکلی چوجقلرینی، ییه جک ایچه جکلرینی، آت و اوکوزلرینی قربان ایتمکده تردد ایله مدیلر. بو فداکارلق، عثمانیلره کچن ییل بویوک بر ظفری، «چناق قلعه ظفرینی» قزاندیردی. بز، ۱۳۲۹ سنه سنده تورک دنیاسنک وقایعنى اجمال ایدرکن [۲] او سنه یه «میلیت ییلی» دنیلمه سى موافق اوله جفنى سولششك. کچن ۱۳۳۱ سنه سى «حرب ییلی» ایدی. «تسویر افکار» رفیقمز

(۱) ۱۳۳۰ سنه سى، «تورک یوردی» ییل ۱ - جلد ۸ - صافی ۱.

(۲) ۱۳۲۹ سنه سنده تورک دنیاسى، «تورک یوردی» ییل ۳ - جلد ۶ - صافی ۲.

« چناق قلعه ظفری سنه سی » اطلاقه سزا اولدیغنی قید ایدیور . بو عنوان ده طوغری واییدر .
اللهدن ایستیورزکه ۱۳۳۲ سنه سی مطلق بر صورتده « ظفر ییللی » اولسون .

« حرب ییلی » ایچنده عثمانلیلر کنیش مملکتلرینک اوزون حدودرینک همان هر جهشده ، دنیانک
اک قدرتی صاییلان اوج دولتیله ، انکلتزه ، روسیه و فرانسه ایله چارپشدیلر . بو محارباتده ، بللی باشلی دورت
جبهه حرب ، چناق قلعه ، قافقاس ، عراق و مصر جبهه لری وجوده کلدی . عراق و مصر جبهه لرینده
انکلیزلره ، قافقاس جبهه سنده روسلره ، چناق قلعه ده ایسه فرانسز و انکلیز قوه متفقه سیله چارپشدق .

کچن سنه نک اجمالنده چناق قلعه بوغازی و قایعندن بحث ایدرکن « بوغاز اوکنه طوپلانمش الک قوتلی
بحری دولترک بر چوق دریدنوط و سوبر دریدنوطلری ، کچن سنه نک صوک ایکی هفته سنی آدم
بو یوکلکنده بیگلر حله مریمی آتمقله کچیردکلری حالده ، نه عسکری ، نه سیاسی هیچ بر جدی نتیجه یه
واصل اوله مادیلر . قلعه سلطانیه بوغازینک قهرمان مدافعلری انجه جک دریله قابلی کوچوک انسانک
یاریم آرشین قالینلقده چیلیکله اورتولی دیوقدر کمیدن ده صاعلام اولدیغنی بالفعل اثبات ایتدیلر... »
دیوردق . شو ذکر ایتدیکنز سطرلرک « یورد » ده انتشار ایتدیکی کون ، انکلیز فرانسز کیملری ، چناق
قلعه بحری محاربه لرینک اک شدتلیسی صاییلان مشهور « ۵ مارت تعرضی » نی یایدیلر : ۱۸ زرهلی
۳ قروازور ، برخیلی مخرب و طوریل کیملرندن مرکب بویوک بر فیلو بوغازه کیره رک قره ده کی انسانلر
اوزرینه دورت ساعت متماًدیاً آتش واولوم صاووردی ، طوردی . نهایت ۳ زرهلی ایله بر طور پیدوسی
باتوب ۲ زرهلیسی فنا حالده یارالانمش و ۵ زرهلیسی ده آز چوق خساره اوغرامش اولدیغنی حالده
رجعه مجبور اولدی . انجه جک دریله قابلی کوچوک انسانلر ، یاریم آرشین قالینلقده چیلیکله اورتولی
دیو کی کیملری قاجر مشلردی . صوکرا انکلیز و فرانسزلر ، انسانلره قارش یالکنز دیمیر و چیلیک
دکلینه انسانلر کوندرمک لازم اولدیغنه اینسانه رق ۵ مارت محاربه سندن برآی قدر صوکره قره یه
اوردولر دو کدیلر : صره سیله و مختلف فاصله لرله آناطولیده قوم قلعه یه ، روم ایلیده سد البحر ، آری
برونی و سولالیمانلرینه انکلیز و فرانسز عسکرلری اخراج اولندی . ایلک بهاردن قیش اورطه لرینه
قدر فرانسه دن ، انکلتزه دن و انکلتزه نک بوتون دنیایی قاپلایان مستملکه لرندن طوپلاتیلوب ، کوچوک
کایبولی یاریم آطه نک دار ساحلرینه طولدیریلن دشمن عسکرلرینک مقداری بر قاق یوز بیکی بولدی .
انکلیز جنراللرینک قومانداسی آئنده بولنان بومتفقین اوردولری ، متعدد شدتلی هجوملر ایتدیلر . مثلاً
۱۳ آغستوسده باشلایه رق اوج کون دوام ایدن آنا فارطه لر محاربه سنده دشمن ۱۰،۰۰۰ کشیدن زیاده مقتول
ویره رک منهزماً رجعه مجبور اولمش ی .

انکلتزه و فرانسه ، شرقه ، وعلی الخصوص عالم اسلامه قبول ایتدیردکلری تغلب و تحکملرینی حقیقی
قوتلرندن زیاده قوتلرینک شهرته مدیوندرلر . چناق قلعه دن مغلوباً رجعت ایتمک بو ایکی مستملکه
دولتک شرفه کی « بره ستیزه » لرینی محو ایده جکدی . استانبولی آلمق ، روسیه ایله مواصله نی تاسیس ایتمک
قدر « بره ستیزه » ی قورتارمق ایچوندرک چناق قلعه طوبراق سیرلرینه ، اوردولرینی بر چوق دفعه لر ، جسارت و
شدتله چارپیدیلر ، آرقه دن یوزن دیمیر استحکاملری ، هیچ طور مه دن مدافعلر اوزرینه دانه و شرابنل یاغدیوروردی

بو آتش دولوسنك شدت و كشافی بعضاً عقله سیغیمیه جق قدر آرتیوردی. تورك، بوكاده طیاندى، حتى بعضاً بر قاج مریمیه بر مریمى آتمق کبی خارق العاده صبر و متانت کوسترەرك طیاندى. «قلعه سلطانیه» نك آییناماز اولدیغنه، توركلك امنیتی قدر انكلیز و فرانسزلرك ده قناعتی حصوله كلكدن صكره متفقین اوردوسی، استانبولی، روسیه یی اونوده رق، بره-ستیزی کومهرك چكلىدى، كیتىدى (كانون اول ۱۳۳۱). تاریخ حرب، صوك عصر لرده عثمانیلرك بالخاصه پارلاق قلعه و مدافعه محاربه لری قیدایدیر. لکن آیلرجه سوردن وعادتا طاقت بشریه خارجنده صایله جق صبر و متانت نمونه لری کوسترن بو مدافعه لرك اکثریسی مدافعه اولنان موقع و یا قلعه نك سقوطیله نهایت بولمیشدر. یوز یوزاللی ییلدنبری (سلسرە) مدافعه سندن غیرى متعرض اوردونك رفع محاصره سی اجبار ایدن بر محاربه خاطر لایمورز. چناق قلعه محارباتی، ایشته بویله نادر بر شرفی عثمانلی اوردوسنه قزاندیرمیشدر.

قافقاس جبهه سنده روسلرك فعالیتی، آلمانلره قارشى تعرض و مدافعه لرنده موفق اوله ماقندن ناشى قافقاس اوردوسنه باش قوماندن نصب اولنان غراندوق نیقولانك و رودندن اعتباراً، آرتیشدر. كرك اصل جبهه ده، كركسه اوجبهیه ملحق اولان آزبایجان و شمالی ایرانده، روسلر تعرضی حرکتلره تشبث ایتمیشلردر. بورالره خیلی عسکر طوبلادقلری، آلمان و آوستریا لیلرك بالقانلرده کی حرکتلری بر نظیره یاپه رق، روس اوردوسنك و خاندان ایمر اطورینك ارکان مهمه سندن اولان غراندوقك لهستان باتاقلیق لرینه كومولش شرف و حیثیتی احیایه صوك درجه اوغراشدقلری حالده، بوكونه قدر، حمد الله، نتایج عسکریه و سیاسیه سی اعتباریله بزرجه قابل تعمیر اوله میه جق بر موقیت الله ایده مه مشلردر.

انكلیزلرك عراق جبهه سنده کی تعرضلری، عمومیتله (كوت العماره) جوارنده توقیف ایدیلش، كرك عثمانلی عسکرلرنك، كرك معاون مجاهدلرك جسارتلی و فاصله سز تعرضلریله، بر قاج انكلیز قولی رجعت ییله اجبار اولمیشدر. ذاتاً انكلیزلرك عراق تعرضی دیگر متفقلریله مرکب و مشترك بر حرکت اساس اولامادیغی حالده، عمومی حربك نتایجنه، حتی جریانسه جدی اجرای تاثیر ایده جك بر ماهیتده دكلدر. مرکب بر حرکت ایسه محال دینه جك قدر مشكلدر.

«عصری تخیلیسه» مأمور عثمانلی اوردوسی، کچن ییل تعرضی حرکت کچمه مشدر. لکن فلسطینه، طور سیناده عثمانلی منتظم عسکرلریله معاونلردن مرکب بر قوه مهیه نك بولندیغی بیان انكلتره حکومتی، اوردوسنك بویوجك بر قسمی سویش قنالنده نوبت بکله مهیه بر اقره رق، شمالی فرانسه ده، آطه لر دگری و بصره کورفزی حواله سینده بولنان قوه سفریه لری اونلرك معاونتدن محروم ایتیه قاتلامیشدر.

الحاصل کچن سنه ظرف سده، عثمانلی اوردوسی کندیسنه ویریلن متعدد، متنوع، مهم و مشکل وظیفه لری هر دورت جبهه ده حسن ایفایه، متانت، فدا کارلق و وقوف ایله چالیشمش و چناق قلعه جبهه سنده مسأله مودوعه سی، سنه ختامه ایرمه دن حله موفق اولمیشدر. دیگر جبهه لرده بولنان اوردولریمزك ده، شمدی داخل اولدیغمز ۱۳۳۲ سنه سی ایچنده، وظیفه لری تمام ایلیه جک لریته قطعی قناعتمز واردر.

سلاح آردا شلریمز و متفقلریمز آلمانلر، آوستریا لیلر، مجارلر و بولغارلر ۱۳۳۱ سنه سی منادی

غلبه لرله کچیردیلر. بویومش آلمانیا نك شرق و غرب حدودلری، روسیه و فرانسه ضررینه ایلرولمکده دوام ایتدی. آلمانلر بزم سنه باشمزه یاقین کونلرده، (وهردون) موقع مستحکمینک غایت صاعلام استحکام غروبلرندن (دواومون) ی چایک، آتش حتی انسان واولوم طایاناماز بر صولتله آلویردیلر. روسلر وایتالیانلر آوستریا - مجارستانك شرق و غربسندن، یوز بیگلر واران تلفاته کوزیومهرق، کراتله هجوم ایتدکاری حالده، چناق قلعه ده کی متفقلری کبی، هان بر قاریش ایلری یورویمدیله. سلاح آرقداشلریمزه ک بالقانلرده کی وضعیتی کوسترمک ایچون بک معروف بردشمن جریده سنده، نامدار بر عسکری محررینک خاطراتدینی وقایعی ذکر ایتک کافیدر: «اتلاف دولتلری بالقانلرده سیاست وعسکرلکجه مغلوب ایدیلشدر. بولغارستان تماماً قازانلشدر. صربستان وقره طاغ کاملاً ازیلوب اورطه دن چیقاریلشدر. یونانستان ورومانیا متفقین علیینه چویریلهمیه جک بر حاله کتیریلشدر. برلین - استانبول یولی آچیلشدر. اتلاف اردولری سلاویکده محاصره آلتله آلمشدر. [۱]»

ت . ی .

ادبی ییل

افقلرده قیلچلرک، سونکولرک شیمشکاری چاقار و طوپلرک، توفکلرک او فکلری کورلرکن، ادعا ایدیله بیلرکه، عمومیتله صنعت و ادبیات ایچین نسبی برجانسلرک دوری باشلار. هر نه قدر معظم دیله کلرک و دو یقولرک آتشله پارلایان و قیللری نیجه سنده آزن فجیعه لرک و ماتملرک دومانیه قاراران بوکولرکده صنعتکار و حارده عکسلری یوقده کلسه ده اکثریا - دوشونجه لرک یینلرده صارصیلدینی، حسلرک قیللرده طونجلاشدینی - بویله آنلرده صنعتکار بو عکسلری بیلکینک درینلکلرندن جاذبه لی بر قیافتله خارجی عالمه چیقارمغه موفق اولاماز. بونک ایچین صوک سنه نک بویوک بر صنعت اثرینک دوشوشنه شاهد اولماماسی طبیعی کورمک اقتضا ایدر. بوقانلی و شانلی سنه نک انطباعلری شاهرلرمزک فکرلرینه سر بیلش برر الهام توخومیدرکه نشوونمالری ایچین معین بر زمان لازمدر.

بونکله برابر ادبیات عالمی بوتون بوتون بوش، دورت کوشه سنده سکوت حکم سورهن بر اقلیم اولمقدن ده اوزا قدر. سیرجیلری او یوقلایان بر تماشاهنسی کبی قارئلرینک قیدسز نظرلرینه کندیلرینی عرض ایدن تلک توك مجموعه لرده آرا سیرا صنعت و ادبیاتکده ایزلری کورولور.

فقط بونلرک همان هپسی عینی موضوعک بر برینه یاقین مقاملردن ترانه لری اولمقدن قورتولش دکلدرد. دییه بیلیم که بوسنه نک بوتون مطبوع ادبیاتی انسانه متمادی عینی لاقیردی پی تکرار ایدن بر آدم کیدر. یالکز صوک نسلک بویوک صنعتکاری خالده ادیب خاتم «طنین» صحیفه لرنده باشقه ملتلك نغمه لرینی تثیت ایدیور. لاکن بعضلرندن ملول بر کونلک قوقوسی انتشار و زوجه نفوذ ایدن بونغمه لرده بزی باشقه برهیجان ایله صارصاجق ملی و شخصی ابداعلر ده کل، اوزاقلرده کوزمل ترنم ایدلش لخلرک برر عکسیدر. ادبیات جدیده زمره سنک اک رفیق و خیالی شاعری اولان جناب شهاب الدین بکک